

להתזדע

ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ס

פסחים דף מט

הולך לשחוט פסחו וזכר שיש חמץ בביתו

בפסחים דף מ"ט. ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו, וזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו, אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו, יחזור ויבער, ואם לאו, מבטלו בלבנו. להציל מן הנכרים ומן הנחר ומן הלסטים ומן הדליקה ומן המפולת, יבטל בלבנו.

- א -

מצות הקרבת הפסח אם דוחה לאו דשחיטת הפסח על החמץ

כמו בשאר המצוות השנויות במשנתנו, אלא דלפני שמבער החמץ אסור לו לשחוט הפסח, וא"כ בשחיטת הפסח על כרוח צריך לחזור לביתו לבער החמץ אפילו אם לא יוכל לחזור להקריב הפסח.

והנה בצ"ח שם מביא בשם בנו הגאון רבי שמואל ז"ל שיישב דברי האבן העזר, ואמר דלאו דשחיטת הפסח על החמץ נדחה מפני העשה דהקרבת הפסח, והיינו דנהי שאסרה תורה לשחוט הפסח על החמץ, מכל מקום כיון דכל מקום שיש עשה ולא תעשה ואי אפשר לקיים שניהם אמרה תורה דיבא עשה וידחה ללא תעשה, הכי נמי, נהי שאסרה תורה לשחוט הפסח על החמץ, מכל מקום כשאי אפשר לו לקיים מצות הקרבת הפסח מחמת שיש לו חמץ בביתו ואינו יכול לבערו, תבא עשה דהקרבת הפסח וידחה לא תעשה דשחיטת הפסח על החמץ. והיינו, דאינו עובר בלאו דשחוט הפסח על החמץ אלא במקום שבידו לבער החמץ, דאז אין העשה דוחה את הלאו, אבל כשאין בידו לקיים שניהם תבא דוחה העשה את הלאו.

אמנם בצ"ח שם מדחה דבריו, וכתב דאין עשה דוחה לא תעשה אלא כשהעשה והלאו הם שני דברים נפרדים, כמו כלאים בציצית, שהעשה הוא להטיל ציצית בבגד של ארבע כנפות, והלאו דכלאים נאמר בכל בגדים של שעטנז, ובוה, אם נזדמנו העשה והלאו בבגד אחד, אמרה תורה שהעשה היא דוחה את הלאו, אבל בשחיטת הפסח על החמץ שהלאו נאמרה בצורת עשיית העשה עצמה, שלא יקיים מצות הקרבת הפסח על החמץ, אין עשיית העשה דוחה את הלאו, שהרי על זה גופא נאמר הלאו שלא יקיים הקרבת הפסח על החמץ.

אמנם בתוספות רעק"א (על משניות) מצדיק סברת הגר"ש (ה"ל) דהעשה דהקרבת הפסח היא דוחה את הלאו דשחוט הפסח על החמץ, ועל מה שכתב הצ"ח דכיון שהלאו נאמרה על קיום העשה אין העשה דוחה לא תעשה אפילו באי אפשר לקיים שניהם, על זה כתב בזה"ל, 'מצאנו לקדוש אחד מדבר להיפוך, הלוא הוא הגאון בעל שאגת אריה בספר טורי אבן', והוא מביא שם שהטו"א בחגיגה דף ד' סובר דיש ציור שהעשה ד'ראה כל זכורך' היא דוחה את הלאו ד'ולא יראו פני ריקם', ואע"ג שהלאו נאמר על קיום העשה עצמה, שלא יקיים מצות ראיית פנים בעשה בלא הבאת קרבן, אפילו

אחרי שעה שישית שאין מועיל ביטול אם יחזור לביתו לבער ויתבטל מן המצוה / בשחיטת הפסח על החמץ שהלאו הוא על קיום העשה אם אמור הכלל דעשה דוחה לא תעשה / מצות ראיית פנים בעזרה אם דוחה לאו דלא יראו פני ריקם

- אבן העזר, צ"ח, רבי עקיבא איגר -

א. משנה זו כמו שהיא לפנינו מובאת ברמב"ם בפ"ג מהלכות חמץ ומצה הלכה ט' ובטור וש"ע ס' תמ"ד סעיף ז'. ובמג"א שם סק"א מוסיף דמה שאמרו שההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו אם אינו יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו, יבטלו בלבנו, זה אמור לפני שעה שישית כשעדיין בידו לבטל את החמץ, אבל אם כבר הגיע שעה שישית, שכבר אין מועיל אז ביטול חמץ, כדאי' בגמ' לעיל דף ז', יחזור לביתו כדי לבער חמצו, ואע"ג שבזה יתבטל ממצותו שהולך לעשות, כי עשה דתשבתו חמורה יותר משאר מצות עשה, כיון שעובר עליה בכל רגע ורגע שמשהה אצלו החמץ. א]

אמנם באבן העזר חולק על דברי המג"א, וסובר דאפילו אחרי שעה שישית לא יחזור לביתו לבער החמץ אע"ג שאינו יכול לבטל. והוא מסתייע לזה, וכתב דבהולך לשחוט את פסחו ודאי לא יחזור לביתו משום קיום מצות תשבתו, כי מצות שחיטת הפסח ודאי קודמת למצות תשבתו, כיון שהיא מצות עשה שיש בה כרת, וא"כ כשם שלמצות הפסח לא יחזור לביתו לבער החמץ, הוא הדין לשאר המצוות, שהרי התנא שנה כולם כאחד, ומשמע שדינם שוה.

וכתב הטעם בזה, שהרי התוס' לעיל דף כ"ט: (ד"ה רב אשי) כתבו דהמשהה חמץ על מנת לבערו אינו עובר עליו בבל יראה כיון דלאו דבל יראה הוא לאו הניתק לעשה, ולכן כיון שבדעתו שכשיחזור לביתו אחרי עשיית המצוה יבער את החמץ, לכן אינו עובר בעשה דתשבתו, עכ"ד.

אמנם בצ"ח תמה מאוד על דברי האבן העזר, שהרי בשחיטת הפסח ודאי אין לומר שלא יחזור לביתו לבער החמץ אלא ילך לשחוט הפסח, שהרי בשחיטת הפסח אמרה תורה 'לא תשחט על חמץ דם זבחי' שהזירה תורה שלא להקריב הפסח כשעדיין יש חמץ בביתו, ונמצא דבהולך לשחוט הפסח מה שיש לחייבו לחזור לביתו לבער החמץ, אינו רק מפני מצות תשבתו,

השלמות והוספות

והנה דבערב הפסח כל רגע שאינו משבית החמץ עובר בעשה דתשבתו, כמו שעובר בתוך הפסח בלאו דבל יראה כל רגע שאינו מבער החמץ.

אמנם בצ"ח לעיל דף ו': (בתוס' ד"ה משש) כתב דעשה דתשבתו אינו עובר עליה בכל רגע ורגע שאינו משבית החמץ, כי המצוה חלה בחצות היום וזמן קיומה היא עד שתחשך, ואין בזה אלא משום זריזות למהר בעשיית המצוה כמו בשאר המצוות, ואם ביער עד שתחשך לא ביטל המצוה כלל. וצ"ע בסתירת דבריו.

עשה דתשבתו אם עובר עליה בכל רגע ורגע, או דוקא בסוף היום כשלא השבית החמץ

- מג"א, צ"ח נודע ביהודה -

א] והנה מה שכתב המג"א דעשה דתשבתו עובר עליה בכל רגע, בצ"ח (בסוגיין) כתב ג"כ דדינו של המג"א אמת דמשעה שישית צריך לחזור לביתו לבער החמץ כי עשה דתשבתו חמור טפי. וכן כתב בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ק או"ח ס' כ"א (ד"ה

דף צ"ז: [ומטעם זה חזר הטו"א מדבריו הנ"ל והעלה דלכן אין מצות ראיית פנים דוחה לאו דלא יראו פני ריקם, כיון שהוא ל"ת שבמקדש], אפילו הכי דוחה עשה דהקרבת הפסח ללאו דשחיטת הפסח על החמץ, דכיון שהיא עשה שיש בו כרת, דוחה הלאו אע"ג שהיא לא תעשה שבמקדש. ג]

הכי כשאי אפשר לקיים שניהם תהא העשה דראיית פנים דוחה הלאו דלא יראו פני ריקם, וכתב הגרעק"א דכן סובר האבן העוזר דמצות עשה דשחיטת הפסח דוחה הלאו דשחיטת הפסח על החמץ. ב]

והוא מסיק, דאע"ג דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, כדאי' בזבחים

- ב -

ביטול חמץ בנוגע ללאו דשחיטת הפסח על החמץ

דבמקום שאי אפשר לבער החמץ דוחה עשה דהקרבת הפסח את הלאו דשחיטת הפסח על החמץ, ולפי זה יתפרש דמה שאמרו שאם יכול לילך לבער החמץ ולחזור למצותו ילך לביתו ואם לא יבטל בלבו, זה מצד מצות תשבייתו, ואה"נ שמצד הקרבת הפסח, אינו מועיל ביטול, ומה שהולך להקריב הפסח הוא משום דכיון שאי אפשר לו לבער החמץ, יבא עשה דהקרבת הפסח וידחה ללאו זה.

אמנם הראש יוסף בספרו פרי מגדים בפתיחה כוללת להלכות פסח (ה"א פרק ב' אות ב') מעיר ג"כ דלדברי רש"י שמה שמועיל ביטול בלב שלא לעבור בבל יראה נלמד מקרא ד'תשבייתו' דהשבתה היא בלב, מהיכי תיתי שמועיל ביטול בלב גם שלא לעבור על לאו דלא תשחט על חמץ דם זבחי, והרי במתני' שלפנינו אי' דההולך לשחוט את פסחו מבטלו בלבו, ולדברי רש"י מדוע מועיל ביטול בלב. וכתב צריך לומר דלאחר שנלמד מקרא דמועיל ביטול בלב, יש לנו גילוי מילתא ללמוד מזה גם לענין שוחט הפסח על החמץ דמועיל ביטול בלבד.

והנה בספר אור חדש בפתיחה למס' פסחים (אות כ"ט) כתב ג"כ כדברי הראש יוסף הנ"ל דלדברי רש"י דביטול חמץ נלמד מקרא דתשבייתו אפשר שלא יועיל ביטול לגבי לאו דשחיטת הפסח על החמץ. אמנם הוקשה לו ממה ששינוי במשנתנו דההולך לשחוט את הפסח מבטלו בלבו, הרי דמועיל ביטול חמץ גם לגבי לאו זה. וכתב דיש לומר דמיירי בחמץ שאינו עובר עליו כי אם על לאו דבל יראה ולא על לאו דשחיטת הפסח על החמץ, והוא בחמץ של נכרי המופקד אצל הישראל וקיבל עליו אחריות, שנתרבה מקרא ד'ולא ימצא' שעובר עליו בבל יראה, אמנם לגבי לאו דשחיטת הפסח על החמץ כיון שלא מצינו רבוי בתורה לומר שעובר על חמץ של נכרי שמופקד אצל ישראל, יש לומר שאינו עובר עליו, וא"כ מה ששינוי במתני' דמבטלו בלבו הוא דוקא כדי שלא לעבור עליו בבל יראה ומשום עשה דתשבייתו, כי ביטול חמץ מועיל גם לחמץ של עכו"ם שהישראל קיבל עליו אחריות, אבל לגבי לאו דלא תשחט על חמץ דם זבחי, אינו צריך להביטול כלל, כי אינו מוזהר על חמץ זה בלאו דלא תשחט על חמץ דם זבחי. ד]

ע"י ביטול נחשב החמץ כהפקר וכשם אינו עובר עליו בבל יראה אינו עובר עליו בלאו דשחיטת הפסח על החמץ / להסוברים שביטול חמץ נלמד מקרא ד'תשבייתו' אם מועיל גם לענין שחיטת הפסח על החמץ / חמץ שקיבל עליו אחריות לגבי לאו דשחיטת הפסח על החמץ

- שאגת אריה, ראש יוסף, פרי מגדים, אור חדש -

ב. כפי האמור מתבאר דההולך לשחוט את פסחו ויש לו חמץ בבית, אם מבטל את החמץ לפני זמן האיסור, לא רק שאינו מבטל מצות תשבייתו, אלא מותר גם לשחוט את הפסח, ואין בזה לאו דשחיטת הפסח, מאחר שביטל את החמץ.

וכתב בשאגת אריה סי' ע"ז דמדברי הגמ' שלפנינו מוכח דביטול חמץ מועיל לא רק שלא יעבור על לאו דבל יראה, אלא שהביטול מועיל גם שלא יעבור על לאו דשוחט הפסח על החמץ, דכשם שמועיל הביטול שיחשב החמץ כהפקר שלא יעבור בבל יראה, כן מועיל שיהא כהפקר שלא יעבור בלאו זה, כי הלאו דשוחט הפסח על החמץ אינו עובר אלא בחמץ שהוא שלו.

אמנם בראש יוסף בפסחים דף ה'. (ד"ה זמן) כתב דלפי דברי רש"י לעיל דף ד': (ד"ה בביטול) דמה שמועיל ביטול חמץ שלא לעבור עליו בבל יראה נלמד מקרא ד'תשבייתו' דהשבתה היינו בלב, יש לומר דהיכי דגלי גלי והיכא דלא גלי לא גלי, דדוקא לענין שלא לעבור בבל יראה מועיל ביטול, אבל לגבי לאו דשחיטת הפסח על החמץ אין מועיל ביטול, שאם יש חמץ בביתו וביטלו ולא יערו מן העולם, עדיין עובר עליו בלאו זה.

ולפי האמור יש לתמוה מאוד בדבריו, שהרי בפירוש שנינו במשנתנו שההולך לשחוט את הפסח אם אינו יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יבטלו בלבו, הרי שמועיל ביטול בלב שיהא רשאי לשחוט את הפסח, וזה כדברי השאג"א הנ"ל דאחרי שביטלו אינו שלו, ואינו עובר על לאו זה אלא בחמץ שהוא שלו.

ואולי צריך לומר שהוא סובר ג"כ כסברת האבן העוזר והגרעק"א (הנ"ל)

השלמות והוספות

כ' דבש לא תקטירו', מכל מקום אם אין לו מלח אחר יבא עשה ד'על כל קרבן תקריב מלח' וידחה לאו דהקטרת דבש. ובמנח"ם מעיר בזה מטעם אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש.

אם נוהג לאו דלא תשחט על חמץ בחמץ של עכו"ם שקיבל עליו אחריות / אם מועיל ביטול בחמצו של עכו"ם שקיבל עליו אחריות שלא לעבור בבל יראה

- שאגת אריה, אור חדש -

ד' מדברי האור חדש האלו למדין שני פרטי דינים, א', שעל חמץ שקיבל עליו אחריות אינו עובר בלאו דלא תשחט על חמץ דם זבחי. ב', שביטול חמץ מועיל על חמץ שקיבל עליו אחריות, שלא לעבור עליו בבל יראה.

אמנם בשאגת אריה סי' ע"ז כתב להיפוך על שני הפרטים האלו, א' דאיסור שחיטת הפסח על החמץ נוהג גם בחמץ המופקד אצלו וקיבל עליו אחריות. ב' שאין מועיל כלל ביטול על חמץ שיקבל עליו אחריות, כיון שביטול הוא בגדר הפקר, ואין החמץ קנוי לו שיוכל לבטלו. ולא עוד, אלא שכתב דמה שהשוחט פסח על החמץ לוקה, לא יצויר אלא בחמץ של עכו"ם שקיבל עליו אחריות, כי בחמץ שהוא שלו, מאחר שמועיל בו ביטול, נמצא שאין לנו עדים שעבר על הלאו, כי אולי ביטל את החמץ בלבו, ודוקא בחמץ שקיבל עליו אחריות יתכן שיהא לוקה עליו, כי על חמץ זה אין מועיל ביטול.

ב' אמנם בצ"ח שם מדחה דברי בנו הגאון רבי שמואל זצ"ל מחמת טעם נוסף, שהרי בלאו דשחיטת הפסח על החמץ גם הזורק והמקטיר עובר בלאו זה, כדאי' להלן דף ס"ג, וא"כ אפילו אם על השחיטה עצמה נאמר דמיירי שהוא בעצמו ישחוט הפסח ויקיים העשה בדחיית הלאו, אמנם הכהן הזורק והמקטיר איך יהיו רשאים לעבור על לאו דשחיטת הפסח על החמץ בשביל קיום עשה דשחיטת הפסח המוטלת על בעל הקרבן.

דין עשה דוחה לא תעשה בקטורת שיש בה דבש / במלח של צוקר

- מנחת חינוך -

ג' במנחת חינוך מצוה קי"ז (אות י"א) נסתפק לענין לאו ד'כל שאור וכל דבש לא תקטירו' מה הדין אם אין לפנינו אלא קטורת שיש בה דבש, אם נאמר דעשה של הקטרת קטורת דוחה לאו זה ויקטיר קטורת עם דבש. אלא שדן בזה מצד אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש. וכפי האמור זה תלוי בפלוגתת הצ"ח והגרעק"א, כי לפי דברי הצ"ח ודאי אינו דוחה להלאו, שהרי הלאו נאמר בעשה זו שלא לקיים מצות הקטרת קטורת בדבש.

ובמנח"ם מצוה קי"ח (אות י"ב) כתב בשם ספר הלכות קטנות למהר"ם מאגיז סי' רי"ח לענין מצות 'על כל קרבן תקריב מלח' דמותר למלוח קרבן עם 'צוקר' כי זה ג"כ מין מלח אע"פ שהוא מתוק, וכתב דאע"פ שהוא פרי לענין ברכה, ויש בזה משום

תא שמע. מאי להתוודע!

שיעורי שמע בנושאי התוודע

על ידי מגידי השיעורים המפורסמים

הרה"ג ר' מנשה רייזמן שליט"א - אידיש
הרה"ג ר' ארי' ואלדן שליט"א - אנגלית
הרה"ג ר' יוסף נחום שטרומ שליט"א - עברית

גליון יומי בלשה"ק ובאנגלית

עם שיעור ערוך בלשון צח ונעים המקיף נושא מרכזי בדף מראשוני הראשונים עד אחרוני האחרונים, עם עריכה וחלוקה כך שהקורא יוכל לבחור גם קטע או מבחר קטעים מתוך הגליון

שאלון סיכום שבועי

מבחנים בסגנון אמריקאי אשר יעזרו למנויים לשנן ולזכור את הנלמד למטן יעמדו לימים רבים

שו"ת עם הרבנים הגאונים שליט"א

תמיד רצית לדון בענין על הדף תמיד נשאר לך שאלות נקודתיות שלא היה לך מענה עליהם. מהיום לא עוד.

מגידי שיעור בדף היומי מוזמנים להצטרף לחודש ניסיון חינם, נא לציין בהתקשרותכם.

... מסלול מיוחד גם ללומדי 'דף הכולל' [20 דף לחודש]

להצטרפות ומנויים: 718-298-24-16

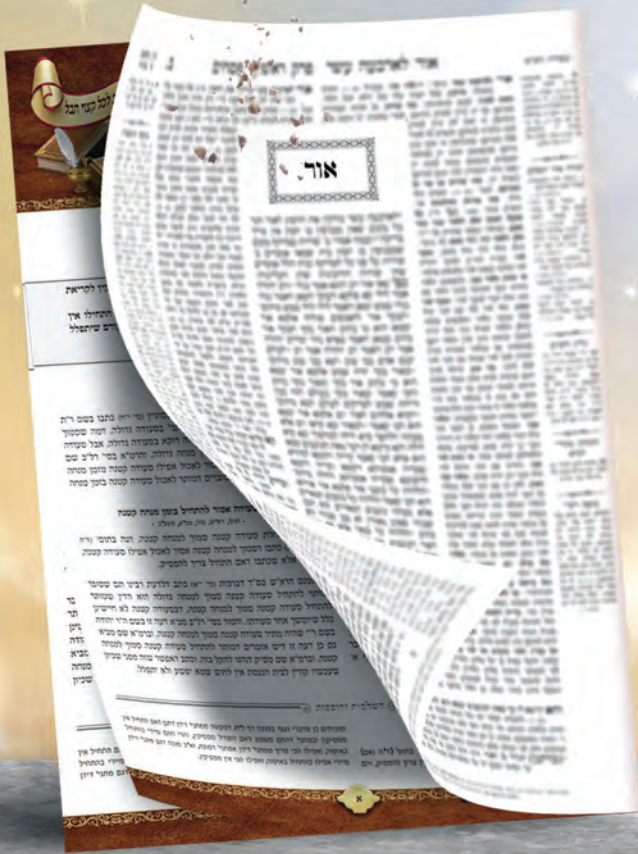
מנוי חודשי ע"ס \$4 בלבד

lehisvada.com

לייגט אריין א ספעציעלע געשמאק אין דעם דף היומי

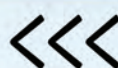
איערע מסכת פסחים וועט האבן אינגאנצן א אנדערע טעם בע"ה

הערליכע גליונות על הדף • טעגליכע שיעורים יקרים מתוקים מדבש

שרייבט אייך שוין איין אין להתוודע פאר די סימבאלישע פרייז פון

14

אדער 44 פארן באקומען אין פאסט צווי וואכן פריער

רופט און די הנאה וועט געהערן בלויז צו אייך! 02-990-4001